

beeld

Landschappen

van **alle tijden** en

alle windstreken

spraak

Han Klinkhamer (Oss, 1950) is een bijzondere landschapschilder, met een uitzonderlijke gevoeligheid voor de zeggingskracht van de gewone natuur. Zijn worsteling met verf en papier levert een ongedachte verbeelding van een onweerstaanbare werkelijkheid: gevangen in universele beelden die tot nadenken stemmen.

Han Klinkhamer in zijn atelier,
mei 2009

Ad Lansink

in gesprek

met **Han**

Klinkhamer

Han: in jouw werk heeft de natuur het voor het zeggen, ook op de schilderijen waar menig toeschouwer meteen een landschap onderkent. Klopt die waarneming? **Zeker, de natuur is voor mij het belangrijkste onderwerp. De natuur wordt voelbaar in het landschap en omgekeerd. Het landschap is slechts terug te vinden in de horizon, de karrensporen in de grond, een vage waterplas, een stuk lucht. Ik denk ook aan de jaargetijden: de winter bij voorbeeld, wanneer het land stil en verlaten ligt te wachten op wat komen gaat. De sporen van tractoren vormen dan een mooi patroon, net zoals boomtakken en struiken. Het gaat mij niet om de afbeelding maar om de verbeelding. Van een rechtstreekse vertaling is nooit sprake. Het mooie van deze thematiek is: je kunt het zo gek niet bedenken of je komt het wel ergens in de natuur tegen, qua kleur of vorm. De kunst is het onderwerp je eigen te maken. Als je zomaar iets doet, lijkt het nergens op. Dan blijft het vaak niet meer dan een plaatje.**

Zou ik op een lijn van abstract naar figuratief jouw doen een plaats moeten geven, dan kom ik ergens in het midden uit. Zie jij dat ook zo, of vallen de uitersten samen in een gemengd beeld? **Dat is een lastige vraag. Ik doe juist alle moeite om de dingen die ik maak voor iets te laten staan. Veelomvattend, en toch verwijzend naar bestaande elementen in de natuur. Een takje van een struik, de stam van een boom, noem maar op. Een goed kunstwerk moet ruimte bieden voor eigen interpretatie. De beelden moeten veel kanten op kunnen gaan. In die zin zijn het gemengde beelden, ja.**

Mensen en dieren spelen in jouw verbeelding geen rol. Zichtbaar zijn ze niet, hooguit in de verte aanwezig via de sporen, die ze in het landschap getrokken hebben. **Dat klopt wel, ja. Mensen en dieren zijn mij te tijdelijk. Toen ik begon met schilderen, was ik heel erg bezig met dingen te bedenken. Thema's, onderwerpen. Dat heb ik allemaal laten varen. Mensen zijn zo ook uit mijn werk verdwenen. Ik wil beelden maken, die van alle tijden zijn. Universele beelden, die in zichzelf voldoende zeggingskracht hebben om de tijd te overstijgen. Mensen - of beter: afbeeldingen van mensen - hebben daarin voor mij geen rol. Schilderijen met mensen zijn vaak op voorhand gedateerd, thema's uit of van de samenleving ook. Neem de maatschappijkritische kunst van de Duitser Jörg Immendorff, die niet voor niets na 1998 minder verhalend en meer symbolisch ging schilderen.**

In een toelichting op je werk schenk je veel aandacht aan de techniek en de wijze van werken. Doet het uiteindelijke beeld er minder toe dan de worsteling van het ontstaan? **Nee, het resultaat telt natuurlijk. Dat neemt niet weg, dat elk schilderij een worsteling inhoudt. Ieder schilderij en iedere tekening moeten opnieuw veroverd worden. De latere kijker heeft aan die worsteling geen boodschap. Hij hoeft niet te weten, dat ik steeds weer bij nul moet**

beginnen, zonder vooropgezet plan. Mijn werk is een langdurige zoektocht. Het onderwerp geeft de richting. Ik wil mij openstellen voor wat zich aandient.

Over worsteling gesproken: Daan Van Speybroeck schrijft in 'Wijzen naar wat zich onttrekt' (2008) 'De natuur te zien krijgen gaat bij Han Klinkhamer fundamenteel gepaard met geweld'. Stem je in met die stelling? Ook inhoudelijk? **Nou: inhoudelijk niet. Staat dat er echt? Dan slaat het op mijn manier van werken. Ik ga niet zachtzinnig te werk met verf, gel en papier. Ik kras en snijd met enig geweld om een huid te creëren. Met krassen krijg je bramen, die een soort schaduw opleveren. De schaduw wordt onderdeel van het schilderij. Snijden is een radicale ingreep, die soms nodig is om een bepaald structureel effect te verkrijgen. Zie het ritme van de bladeren aan bomen, of de scherpte, waarmee ik takken verbeeld. De techniek is soms agressief, het beeld niet.**

Komen je schilderijen vanuit een bedoeling voort? Weet je op voorhand wat je jezelf en de kijker wil laten zien? Of ontwikkelt het uiteindelijke beeld zich geleidelijk? **Nee, van een vooropgezet doel is geen sprake. Ik begin zonder te weten waar ik uitkom. De beelden die ik tijdens mijn wandelingen in mijn hoofd heb opgeslagen**

Han Klinkhamer, z.i.,
olieverf op linnen, 160 x 130 cm

komen wel vroeg of laat te voorschijn, maar zonder plan. Het tekenen en schilderen is inderdaad een geleidelijk proces. Soms duurt het jaren voordat ik tevreden ben met het resultaat. Een goed schilderij moet groeien, zich bewijzen, ook als een tijdloos document dat mij voldoening schenkt.

Het schilderij groeit dus onder je handen. Zijn tussentijdse veranderingen gebruikelijk of sla je zelden een andere weg in? Speelt toeval een rol, of geeft het materiaal de doorslag? **Het materiaal? Nee. Het toeval trouwens helemaal niet. Genade valt je toe, toeval niet, maar dat terzijde.** Tussentijdse veranderingen komen regelmatig voor. Het is gewoon niet anders. Het landschap is eigenlijk een oud, uitgekauwd thema. Het is niet eenvoudig om daar nog iets nieuws aan toe te voegen. Dat kun je alleen maar door de dingen opnieuw te beleven. De natuur van binnenuit ervaren, daar gaat het om. Daarom stel ik me zo onbevangen mogelijk op.

Je gebruikt veel verf om reliëf aan te brengen, waardoor licht en schaduw een eigen functie krijgen. Is dat een bewuste ingreep om het doek meer verschijningsvormen te geven? **Mijn techniek, ook het gebruik van veel verf, komt voort uit het zoeken. Ik heb meer verflagen nodig, die ik vervolgens weer bewerk, met een mes of ander gereedschap. Mensen vragen mij wel eens: 'Is dat allemaal verf of zit er wat onder'? Ze kunnen niet geloven, dat je met iets anders bezig bent: het scheppen van een beeld, dat uitnodigt tot reflectie.** (Han neemt mij mee naar enkele 'tastbare' doeken om zijn antwoorden handen en voeten te geven - AL). **De techniek is ondergeschikt, en nogmaals: van een vooropgezet plan is geen sprake. De uitkomst van de worsteling is voor mij ook een verrassing.**

Vind je inspiratie in het rivierenlandschap, dicht bij huis of ontstaan de beelden vanuit een autonoom creatief proces? **De omgeving speelt een enorme rol. Maar ik**

De schilderijen en tekeningen van Han Klinkhamer moet je in het echt zien om de materie die hij erin verwerkt te zien en te ervaren. Dikke lagen olieverf geven het kleinste landschapsschilderijtje – ook letterlijk – gewicht. Ik vind het intrigerend dat Klinkhamer met het rivierlandschap als uitgangspunt en de grove middelen die daarbij aanwendt, lyrische, bijna abstracte werken maakt, waarin je voortdurend nieuwe – herkenbare – elementen ontdekt.

— Marie-Louise Salet (Galerie Stills)

neem er tegelijk weer afstand van. In mijn atelier probeer ik zo goed mogelijk een vertaling te vinden voor mijn observaties en herinneringen. Zo ontstaan universele beelden, die een eigen leven gaan leiden, en - als het goed is - van alle tijden zouden moeten zijn.

Han, wie zijn jouw doelgroepen? **Mijn doelgroepen bestrijken alle jaren. Dat vind ik wel heel bijzonder, met name dat jonge mensen die met een andere beeldtaal van doen hebben daar ook waardering voor opbrengen.**

Uitzonderingen daargelaten ben je terughoudend in het gebruik van kleuren. Wel functioneel, niet uitbundig, voldoende opvallend zonder op voorhand de aandacht te trekken. **Jouw waarneming is juist. De lijnen spreken en doen hun werk, de vlakverdeling ook, naast de detaillering. Kleuren blijken niet echt iets toe te voegen aan het beeld. Ik gebruik kleuren niet om de doeken op te leuken, wel om een accent te leggen. Kleur is vaak een valkuil. Met grijstinten en ingetogen kleurgebruik is meestal meer te bereiken. Ik ben inderdaad terughoudend in het gebruik van kleur. Maar ik geef toe: accenten en uitzonderingen bevestigen de regel: een bloem, zuring in het veld.**

Han Klinkhamer, z.k.,
olieverf op linnen, 140 x 180 cm

Op geen van je schilderijen en tekeningen tref ik een handtekening. Is dat een vorm van bescheidenheid? Ja en nee: wanneer ik mijn ziel en zaligheid in een schilderij heb gestopt, dan wil ik het doek niet ontsieren met een handtekening. Signeren stoort volgens mij het beeld, dat op zich herkenbaar genoeg is. Maar mijn naam en het jaartal staan wel op de achterkant. Kijk maar. (Han draait een van de grote doeken om: en jawel: de maker miskent zijn doek niet, integendeel - AL)

Terug naar de essentie van jouw werk: de natuur. De kijker krijgt geen houvast in een titel, wel een aanwijzing in elementen: bomen, gras, struiken, open stukken, maar geen torens of boerderijen. Moet hij zelf zijn weg vinden? Ja, eigenlijk wel. De toeschouwer moet de ruimte krijgen - en uiteraard nemen - om zijn eigen dingen te ontdekken, te zien, te overwegen. Tekens als torens of boerderijen maken het beeld te verhalend, te afwijkend van wat ik met het landschap bedoel te verbeelden. Ik wil geen anekdotisch landschap. Het schilderij moet voor veel meer staan dan op een gangbaar landschapsbeeld te zien is. De meerwaarde ligt merkwaardig genoeg in de abstractie: het onttrekken van zekere elementen om een nieuwe natuur te ontdekken.

Galerie Stills richt zich op moderne, figuratieve kunst. Via wisselende verkoopexposities, werk in de stock, publicaties en verhuur van kunst aan bedrijven kunt u kennismaken met het werk van de kunstenaars uit onze stal. We selecteren kunstenaars op basis van hun professionaliteit, gelaagdheid in figuratie en authenticiteit. Kunst kopen wordt extra aantrekkelijk via de kunstkoopregeling van de Mondriaanstichting. Voor meer informatie over deze regeling, de galerie, lopende exposities en activiteiten, zie: www.galeriestills.nl

Curriculum Vitae

Han Klinkhamer, Oss 1950
Kunstopleiding aan de Folkwangschule in Essen (D)
Stipendium voor de Kunstakademie Warschau (P)
Diverse exposities in binnen- en buitenland, sinds 1981, waaronder:
Galerie Stills, Nijmegen - 2009, 2007
Zomerse stillevens etc. - Stadsmuseum IJsselstein, 2009

Museum Belvédère - Oranjewoud, Friesland, 2009
PAN Amsterdam - 2008
Art Amsterdam - 2007
Publicaties, (een selectie)
2009 Beeldspraak nr. 4
2007 'Wijzen naar wat zich onttrekt', monografie
2004 'De terugkeer naar steeds de zelfde plekken', monografie
Het werk van Klinkhamer is opgenomen in diverse collecties.

galerie STILLS moderne kunst

Galerie Stills
Voorstadslaan 68
6541 ST Nijmegen

(024) 641 63 50
www.galeriestills.nl
info@galeriestills.nl

Uitgave bij de expositie van Han Klinkhamer van 3 oktober t/m 1 november 2009 in Galerie Stills, Nijmegen
Teksten: Ad Lansink
Ontwerp: Kees Hakvoort
Druk: Macula, Boskoop/Nijmegen